

KOCASINAN REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ARAŞTIRMA RAPORU

ÖĞRENCİLERİN ŞİDDET ALGISI

(LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ŞİDDET EĞİLİMİ İLE ŞİŞİRİLMİŞ BENLİK DUYGUSU ARASINDAKİ İLİŞKİ)

Bu araştırma raporu; Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından 'Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kayseri İl Eylem Planı' kapsamında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri alanında yapılan bilimsel araştırma sonucunda hazırlanmıştır. Bu araştırmadan üretilen bilimsel makale ulusal hakemli dergide yayım aşamasındadır.

© Her hakkı mahfuzdur. Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün izni olmadan bu araştırma raporunun hiçbir kısmı kopya, kayıt, basım veya herhangi bir şekilde diğەر yöntemlerle basılı veya elektronik ortamda çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

T.C.
KOCASINAN KAYMAKAMLIĐI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi

-ARAŞTIRMA RAPORU-
ÖĞRENCİLERİN ŞİDDET ALGISI
(LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ŞİDDET EĞİLİMİ İLE ŞİŞİRİLMİŞ BENLİK DUYGUSU ARASINDAKİ İLİŞKİ)

Araştırma Görevlileri

Mahmut IŐIKĐÖZ
Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürü

Safa DEMİR
Uzman Psikolojik DanıŐman

Haziran, 2022
Kayseri

ÖNSÖZ

Gençlerimizin ve çocuklarımızın insan haklarına saygılı; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli yetiştirilmesi; akademik başarılarını olumsuz etkileyen unsurların belirlenmesi; zararlı alışkanlıklardan, şiddet, ihmal, istismar ve suça karışmaktan korunması; edebiyat, sanat, spor, müzik gibi etkinliklere ilgileri doğrultusunda katılımlarının özendirilmesi gibi önleyici ve koruyucu çalışmaların düzenlenmesi; çocuklarımızın ve gençlerimizin şiddet eylemlerinden korunmasına yönelik mücadele stratejilerinin başarıya ulaşabilmesini sağlamak için eğitim kurumlarında alınacak tedbirler ve yapılacak müdahaleler çok önemlidir.

Bu kapsamda; çocuklarımızın ve gençlerimizin şiddet eylemlerinden korunmasına yönelik çok sayıda çalışma yürütülmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerimiz başta olmak üzere okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerimiz ve ilgili uzman kişi ve kurumlarca; çocuklara/gençlere ve ailelerine yönelik farkındalığı artırmayı ve önlemeyi hedefleyen eğitim ve diğer faaliyetler düzenlenmektedir. Halihazırda eğitim-öğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerimizi, eğitimcilerimizi ve diğer paydaşları kapsayacak şekilde önlemeye yönelik olarak müdürlüğümüzce alınan tedbirler ve yürütülmekte olan faaliyetler kararlılıkla sürdürülecektir.

Ergenlik döneminde bir davranış problemi olarak ele alınan şiddet eğilimleri ve şişirilmiş benlik duyguları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan ve buna binaen şiddetin önlenmesi için bu değişkenlerin erkenden tespit edilerek müdahale edilmesine imkân sağlayacağı düşünülen bu önemli ve kıymetli araştırma çalışmasını yapan Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi araştırma görevlilerine teşekkür ederim.

Ayhan TELTİK
Kayseri İl Milli Eğitim Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	4
TABLolar LİSTESİ	6
ÖZET	7
GİRİŞ	8
YÖNTEM.....	10
Araştırma Deseni	10
Katılımcılar.....	10
Veri Toplama Araçları	11
Verilerin Toplanması	12
Verilerin Analizi	12
BULGULAR.....	13
Betimsel Bulgular	13
Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	14
Şiddet Eğilimi ve Şişirilmiş Benlik Duygusu Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	16
TARTIŞMA.....	17
SONUÇ VE ÖNERİLER	19
KAYNAKÇA.....	20

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1: Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler	11
Tablo-2: Araştırmanın Betimsel Bulguları	13
Tablo-3: Cinsiyete İlişkin Bulgular	14
Tablo-4: Aile Durumuna İlişkin Bulgular	15
Tablo-5: Kardeş Durumuna İlişkin Bulgular	16
Tablo-6: Şiddet Eğilimi ve Şişirilmiş Benlik Duygusu Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	17

ÖZET

Bu çalışma, lise öğrencilerinde şiddet eğilimi ve şişirilmiş benlik duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi ve yine bu değişkenlerin bazı demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Korelasyonel araştırma deseninde yapılan çalışma, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kayseri ilinde ortaöğretim kurumlarında (liselerde) öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen 3641 lise öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu”, “Şiddet Eğilimi Ölçeği” ve “Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin analiz edilmesinde öncelikle çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiş ve uygun değerlerin tespit edildiği görüldükten sonra “bağımsız örneklem T-Testi” ve “Pearson korelasyon” analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bulgular cinsiyete göre incelendiğinde; şiddet eğilimi, bencillik enflasyonu ve kendini abartma enflasyonu boyutunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Manipülasyon enflasyonunda ise kadın katılımcıların anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Aile birlikteliği durumuna göre araştırma bulguları incelendiğinde şiddet eğilimi, şişirilmiş benlik duygusu ve tüm alt boyutlarında parçalanmış aile çocuklarının diğerlerine oranla anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Bulgular kardeş durumuna göre incelendiğinde ise kardeşi olmayan katılımcıların şişirilmiş benlik duygularının ve alt boyutlardan bencillik enflasyonlarının kardeşi olan katılımcılara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Son olarak şiddet eğilimi ve şişirilmiş benlik duygusu arasındaki ilişkiye dair bulgular incelendiğinde şiddet eğiliminin şişirilmiş benlik duygusu ve tüm alt boyutlarıyla pozitif yönlü, orta düzeyde, anlamlı bir ilişkisi görülmüştür. Bulgulardan hareketle şiddetle mücadele edilebilmesi amacıyla toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin, aile eğitimlerinin ve risk altındaki gruplara yönelik önleyici hizmetlerin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

GİRİŞ

Teknoloji devrimiyle birlikte modern insanın hayatı oldukça kolaylaşmış, önceki yıllarda yapılması mümkün görünmeyen birçok şey artık normal karşılanmaya başlanmıştır. İnsanlar artık Ay'a turistik seyahatler düzenleyebilmekte, yüz nakli gerçekleştirebilmekte ve eskiden çok fazla zaman alan işlemlerini tek tıkla halledebilmektedir. Teknolojinin getirmiş olduğu birçok fayda bulunmasına rağmen insan yaşamında bazı aksaklıklar da devam etmektedir. Dünyanın çeşitli yerlerinde savaşlar, şiddet, kriz, çatışmalar halen sürmektedir. Bu bağlamda teknolojik gelişmeler ile sosyal gelişmelerin paralel yürüdüğünü iddia etmek zorlaşmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018).

Sürmekte olan problemlerin başında gelen şiddet, toplumların gelişmişlik ve çağdaşlık düzeyleri arttıkça azalması beklenen bir olgudur. Fakat geçmişten bu yana varlığını sürdürmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve yaşamın kolaylaşması şiddeti yok etmemiş, ilkel şiddetin yanına teknoloji aracı kullanarak şiddet uygulamayı (siber zorbalık vb.) da eklemiştir. Bu bağlamdan da ele alındığında "şiddet" yirmi birinci yüzyılda da insanların en önemli sorunlarından biri olarak varlığını sürdürmektedir (DE, 2007; WHO, 2002).

Geçmişten bu yana etkililiğini koruyan şiddet kavramının literatürdeki tanımları incelendiğinde ortak yön olarak kaba kuvvet, fiziksel gücün kötüye kullanımı, şiddete maruz kalan kişi ya da kişilerin zarara uğraması ön plana çıkmaktadır (Haskan ve Yıldırım, 2012). Türleri incelendiğinde ise Dünya Sağlık Örgütü, kişinin kendisine yönelik uyguladığı şiddet, kişilerarası şiddet ve kolektif şiddet olarak gruplandırmaktadır. Kendine yönelik şiddet; intihar, intihar girişimi ve kasıtlı yaralamalar olarak ele alınmaktadır. Kişilerarası şiddet ise tanıdık ya da yabancı bir kişiyi çocuk, eş, yaşlılara dönük aile içi şiddetini kapsamaktadır. Kolektif şiddet ise kapsamın daha da genişlediği sosyal, politik ve ekonomik temellerle tanımlanan şiddeti barındırmaktadır (WHO, 2002).

Şiddet davranışının gerçekleşmesi bireyden bireye birçok yönden farklılık göstermektedir. Özgür, Yörükoğlu ve Baysan-Arabacı (2011), şiddet davranışlarının açıklanmasında biyo-psiko-sosyal bir çerçeve çizmektedir. Benzer şekilde Dünya Sağlık Örgütü de bireysel, sosyal, kültürel ve çevresel etmenlere dikkat çekmektedir (WHO, 2002). Biyolojik boyutu açıklayan çalışmada Özaşçılar (2016); kan şekeri düşüklüğüne, aşırı beyaz şeker tüketimine, testosteron artışına, düşük serotonin düzeyine ve kadınlarda premenstrüel

dönemin şiddet davranışlarıyla ilişkisine dikkat çekmektedir. Sosyal nedenler incelendiğinde ise toplumun şiddeti övmesi ya da kabul etmesi, aile eğitiminin yetersizliği, medyanın etkisi, toplumsal cinsiyet rolleri ve göçler ön plana çıkmaktadır (Özgür vd, 2011). Psikolojik boyutu inceleyen Karslı (2016); engellenme, saldırıya maruz kalma, gözlem ve taklit yoluyla öğrenme olarak sıralamaktadır. Debarbieux (2009) ise sağlık problemleri, madde bağımlılığı, depresyon, anksiyete gibi psikolojik problemler, anti-sosyal davranışlara eğilim, dikkat eksikliği-hiperaktivite bozukluğu ile saldırganlıkla ilişkilendirilen kişilik bozukluklarının şiddete neden olabileceğine vurgu yapmaktadır. İlgili kişilik bozukluklarından birisi de narsizm olarak ele alınabilir.

Vater ve diğerleri (2018), özellikle gençler arasında şiddet davranışlarının artmasında narsizmin yaygınlaşmasına vurgu yapmaktadır. Bu durum ise narsizmi etkileyen faktörler konusunu gündeme getirmektedir. Narsizmin yaygınlaşması ve öncülü konumunda olan şişirilmiş benlik duygusu kavramı ise bireyin kendisine değer verme, sahip olduğu özelliklerle gurur duyma, kendini beğenme ve memnun olma gibi faktörlerle ilişkilidir. Bu özellikler doğal ve hatta sağlıklı olarak ele alınsa da kırılma noktası oldukça önemlidir. Genel anlamda her durumda hak iddia etme, kibir ve üstünlük duygularının yoğun olduğu ve empati eksikliğine binaen dayatmacılığın güçlendiği “şişirilmiş benlik duygusu” patolojiye gidişin öncülü kabul edilmektedir (Walker ve Bright, 2009).

Dört boyutta incelenmekte olan şişirilmiş benlik duygusunun ilk boyutu olan bencillik enflasyonu; olayları ve insanları kendi çıkar ve amaçları doğrultusunda kullanmayı ifade etmektedir. Manipülasyon enflasyonu ise insanları etkileyerek onları kendi istek ve arzuları doğrultusunda yönlendirerek onlardan faydalanmaya işaret etmektedir. Sosyal yönelimde enflasyon ise insan ilişkilerinde benmerkezci bir rol üstlenmeyi ifade etmektedir. Son boyut olarak kendini abartma enflasyonu ise bireyin gerçekçi olmayan benlik algısına işaret etmektedir (Yılmaz, 2018). Buradan hareketle ergenlerde şişirilmiş benlik duygusu ile şiddet davranışları arasında bir ilişki olup olmadığı konusu gündeme gelmektedir.

Araştırma, ergenlerde şişirilmiş benlik duygusu ve şiddet eğiliminin çeşitli değişkenlere (yaş, sınıf düzeyi vb.) göre nasıl değiştiği ve şişirilmiş benlik duygusu ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Buna bağlı olarak araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin kişisel özelliklerinden; cinsiyet, sosyoekonomik düzey algısı, aile tipi,

kardeş sayısı ve doğum sırası şiddet eğilimlerini ve şişirilmiş benlik duygularını anlamlı düzeyde etkilemekte midir?

2. Şişirilmiş benlik duygusu ve şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırma; ergenlik döneminde bir davranış problemi olarak ele alınan şiddet eğilimleri ve şişirilmiş benlik duyguları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlaması ve buna binaen şiddetin önlenmesi için bu değişkenlerin erkenden tespit edilerek müdahale edilmesine imkân sağlayacağı düşünüldüğü için önemli ve kıymetli görülmüştür.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma, nicel araştırma desenlerinden korelasyonel araştırma şeklinde tasarlanmıştır. Korelasyonel araştırmalar, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin bu değişkenlere müdahale edilmeden ortaya konulmasını amaçlamaktadır (Büyüköztürk vd, 2018). Araştırmada “şişirilmiş benlik duygusu” ve “şiddet eğilimi” değişkenleri arasındaki ilişki inceleneceği için korelasyonel araştırma deseni seçilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini Kayseri ilinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır Araştırmada evrenden örneklem çekme yöntemi olarak kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunu Kayseri ili ortaöğretim kurumlarında öğrenimlerini sürdürmekte olan 3641 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin özellikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo-1: Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Kadın	2128	58,4
Erkek	1513	41,6
Sosyo-ekonomik düzey algısı		
Çok kötü	137	3,8
Kötü	283	7,8
Orta	2126	58,4
İyi	971	26,7
Çok iyi	124	3,4
Sınıf düzeyi		
9.Sınıf	1031	28,3
10. Sınıf	1162	31,9
11.Sınıf	923	25,4
12. Sınıf	525	14,4
Aile tipi		
Birleşik aile	3386	93
Parçalanmış aile	255	7
Kardeşe sahip olma		
En az 1 kardeşi olanlar	3519	96,7
Tek çocuk olanlar	122	3,3

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği” ve “Şiddet Eğilim Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır.

- Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan formda katılımcılar, cinsiyeti, algılanan sosyo-ekonomik düzeyi, sınıf düzeyi, aile tipi ve kardeş sayısına dair bilgiler bulunmaktadır.
- Şiddet Eğilimi Ölçeği: Haskan ve Yıldırım (2012) tarafından geliştirilmiş olan ölçek bir ters madde olmak üzere yirmi maddeden meydana gelmektedir. Yapılan geliştirme çalışmasında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu vurgulanmaktadır. Ölçek üçlü likert tipinde olup yüksek puan alan bireylerin saldırganlık eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.
- Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği: Yılmaz (2018) tarafından geliştirilmiş olan ölçek

toplamda on beş maddeden meydana gelmektedir. Dört boyutlu olan ölçeğin ilk boyutu “sosyal yönelimde enflasyon”, ikinci boyutu “bencillikte enflasyon”, üçüncü boyutu “manipülasyonda enflasyon” ve son boyutu “kendini abartmada enflasyon” olarak belirlenmiştir. Yapılan geliştirme çalışmasında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu vurgulanmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde olup alınan yüksek puan bireylerin şişirilmiş benlik duygusuna daha fazla sahip olduklarını göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma için Millî Eğitim Bakanlığı'nın <https://ayse.meb.gov.tr/basvurudev/> bağlantısı üzerinden “Araştırma Uygulama İzni Ön Başvurusu” yapıldıktan sonra Kayseri Valiliğinin 18.03.2022 tarihli ve 46024604 sayılı Oluru ile verilerin toplanması için izin alınmıştır.

Veriler toplanmaya başlanmadan önce online sisteme yüklenen formların kullanılabilirliğinin ve anlaşılabilirliğinin test edilmesi amacıyla 15 ergene bağlantı linki gönderilmiş ve doldurmaları istenmiştir. Kullanılabilirlik ve anlaşılabilirlik açısından görüşleri alınmış ve online formlara son şekli verilmiştir. Ön uygulama yapılan 15 ergen çalışmaya dahil edilmemiştir. Korona virüs salgını nedeniyle veriler 18 Mart 2022 – 08 Nisan 2022 tarihleri arasında online olarak toplanmıştır. Anket formunun bağlantı linki bütün okulların öğrenci gruplarında eş zamanlı olarak paylaşılmıştır. Ergenlere araştırmanın amacı açıklanarak, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu açıklanmıştır. Ayrıca verilerin toplanması için uzun bir süre verilmesi ergenlerin kimseden etkilenmeden, kendileri için en uygun zamanı seçerek sorulara cevap vermelerini sağlarken anketlerin doğruluğunu da artırmaktadır. Formu eksik dolduran ergenler çalışma dışı bırakılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada yapılacak tüm analizler için SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırma problemine ilişkin olarak ilk analiz demografik değişkenler ile şiddet eğilimi-şişirilmiş benlik duygusu arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun için “bağımsız örneklem T-Testi” analizi kullanılmıştır. Bunun dışında araştırmanın diğer problemine uygun olarak şişirilmiş benlik duygusu ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkinin ortaya konulabilmesi için ise “Pearson korelasyon” analizi gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında ilk olarak betimsel verilere yer verilecek ve daha sonrasında T-testi analizi sonuçlarına yer verilecektir.

Betimsel Bulgular

Araştırmanın betimsel bulguları Tablo-2 olarak sunulmuştur.

Tablo-2: Araştırmanın Betimsel Bulguları

Veri Toplama Araçları	Boyutlar	N	S	\bar{X}	Min.	Max.	Çarp.	Bas.
Şiddet Eğilimi Ö.	Tümü	3641	.387	1.62	1.00	3.00	.694	.131
	Tümü	3641	.729	2.06	1.00	5.00	.941	1.01
Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği	SosYönEnf	3641	.884	2.28	1.00	5.00	.569	-.145
	BenEnf	3641	.855	1.99	1.00	5.00	.995	.800
	ManEnf	3641	.850	1.98	1.00	5.00	1.03	.865
	KendAbrEnf	3641	.975	1.97	1.00	5.00	1.05	.614

SosYönEnf: Sosyal Yönelimde Enflasyon, BenEnf: Bencillikte Enflasyon, ManEnf: Manipülasyonda Enflasyon, KendAbrEnf: Kendini Abartmada Enflasyon

Tablo-2’de yer alan bulgular incelendiğinde liseli öğrencilerin şiddet eğilim ortalamalarının ($\bar{X}=1.62$) olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek maksimum ve minimum puanlar incelendiğinde öğrencilerin şiddet eğilimlerinin orta düzeyin üstünde olduğu görülmektedir. Bulgular, şişirilmiş benlik duygusu açısından incelendiğinde “sosyal yönelimde enflasyon” boyutunun ortalama puan olarak ($\bar{X}=2.28$) en yüksek boyut olduğu görülmektedir. İlgili boyutu sırasıyla “bencillikte enflasyon ($\bar{X}=1.99$)”, “manipülasyonda enflasyon ($\bar{X}=1.98$)” ve “kendini abartmada enflasyon ($\bar{X}=1.97$)” boyutları takip etmektedir. Bu bulgu, alınabilecek maksimum ve minimum değerler göz önüne alındığında orta düzeyin altında bir şişirilmiş benlik duygusuna işaret etmektedir. Veri toplama araçlarının basıklık ve çarpıklık değerleri incelendiğinde ise literatürde belirtilen sınırlar (-1.5 ile +1.5) içerisinde olduğu görülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2020).

Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Verilerin normal dağılması nedeniyle cinsiyete, aile durumuna ve kardeşe sahip olup olmamaya ilişkin veriler “bağımsız örneklem T-Testi” aracılığıyla analiz edilmiş ve sonuçları Tablo-3, Tablo-4 ve Tablo-5’te sunulmuştur.

Tablo-3: Cinsiyete İlişkin Bulgular

Veri Toplama Araçları	Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss.	sd	t	p
<i>Şiddet Eğilimi</i>	Tümü	Erkek	1513	1.72	.009	.387	13.2	.000*
		Kadın	2128	1.55	.008	.372		
<i>Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği</i>	Tümü	Erkek	1513	2.09	.019	.770	1.76	.078
		Kadın	2128	2.04	.015	.698		
	SosYönEnf*	Erkek	1513	2.32	.023	.911	1.77	.077
		Kadın	2128	2.26	.018	.864		
	BenEnf*	Erkek	1513	2.06	.023	.915	3.83	.000*
		Kadın	2128	1.94	.017	.807		
	ManEnf*	Erkek	1513	1.93	.022	.873	-2.84	.004*
		Kadın	2128	2.01	.018	.832		
	KendAbrEnf*	Erkek	1513	2.03	.025	.999	3.29	.001*
		Kadın	2128	1.92	.020	.956		

* $p < .01$ /SosYönEnf*: Sosyal Yönelimde Enflasyon, BenEnf*: Bencillikte Enflasyon, ManEnf*: Manipülasyonda Enflasyon, KendAbrEnf*: Kendini Abartmada Enflasyon

Tablo-3 incelendiğinde cinsiyet değişkeni bağlamında şiddet eğilimi ve şişirilmiş benlik duygusunun “bencillik enflasyonu, manipülasyon enflasyonu ve kendini abartma enflasyonu” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Buna göre şiddet eğilimi, bencillik enflasyonu ve kendini abartma enflasyonu boyutları erkekler lehine, manipülasyon enflasyonu ise kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Diğer boyutlarda ise anlamlı bir farklılık görünmemektedir.

Tablo-4: Aile Durumuna İlişkin Bulgular

Veri Toplama Araçları	Boyutlar	Aile Durumu	N	\bar{X}	ss.	sd	t	p
<i>Şiddet Eğilimi</i>	Tümü	Birleşik	3386	1.62	.006	.383	-4,23	.000*
		Parçalanmış	255	1.73	.026	.428		
	Tümü	Birleşik	3386	2.05	.012	.721	-4,20	.000*
		Parçalanmış	255	2.25	.050	.804		
<i>Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği</i>	SosYönEnf	Birleşik	3386	2.27	.015	.877	-4,35	.000*
		Parçalanmış	255	2.52	.058	.941		
	BenEnf	Birleşik	3386	1.98	.014	.844	-2.74	.006*
		Parçalanmış	255	2.15	.061	.979		
	ManEnf	Birleşik	3386	1.97	.014	.844	-3.40	.001*
		Parçalanmış	255	2.15	.057	.911		
KendAbrEnf	Birleşik	3386	1.96	.016	.970	-2.81	.005*	
	Parçalanmış	255	2.13	.064	1.03			

* $p < .01$ /SosYönEnf*: Sosyal Yönelimde Enflasyon, BenEnf*: Bencillikte Enflasyon, ManEnf*: Manipülasyonda Enflasyon, KendAbrEnf*: Kendini Abartmada Enflasyon

Tablo-4 incelendiğinde şiddet eğilimi ve şişirilmiş benlik duygusu ile tüm alt boyutlarının anlamlı bir farklılık içerdiği görülmektedir. Buna göre parçalanmış aileye sahip öğrencilerin şiddet eğilimleri, şişirilmiş benlik duyguları, sosyal yönelim enflasyonu, bencillik enflasyonu, manipülasyon enflasyonu ve kendini abartma enflasyonu birleşik aileye sahip öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo-5: Kardeş Durumuna İlişkin Bulgular

Veri Toplama Araçları	Boyutlar	Kardeş Durumu	N	\bar{X}	ss.	sd	t	p
<i>Şiddet Eğilimi</i>	Tümü	Yok	117	1.65	.040	.435	.768	.442
		Var	3524	1.62	.006	.386		
<i>Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği</i>	Tümü	Yok	117	2.22	.074	.808	2.41	.016*
		Var	3524	2.06	.012	.726		
	SosYönEnf	Yok	117	2.36	.084	.910	.968	.333
		Var	3524	2.28	.014	.883		
	BenEnf	Yok	117	2.24	.094	1.02	2.69	.008*
		Var	3524	1.98	.014	.848		
	ManEnf	Yok	117	2.13	.089	.964	1.72	.087
		Var	3524	1.97	.014	.846		
	KendAbrEnf	Yok	117	2.13	.096	1.04	1.83	.067
		Var	3524	1.96	.016	.973		

* $p < .05$ /SosYönEnf*: Sosyal Yönelimde Enflasyon, BenEnf*: Bencillikte Enflasyon, ManEnf*: Manipülasyonda Enflasyon, KendAbrEnf*: Kendini Abartmada Enflasyon

Tablo-5 incelendiğinde şişirilmiş benlik duygusunun ve alt boyutlarından bencillik enflasyonun kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre tek çocuk olan öğrencilerin şişirilmiş benlik duyguları ve alt boyutlardan bencillik enflasyonu kardeşe sahip öğrencilere oranla anlamlı oranda daha yüksektir.

Şiddet Eğilimi ve Şişirilmiş Benlik Duygusu Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Değişkenler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile tespit edilmiştir. Bulgular Tablo-6'da sunulmuştur.

Tablo-6: Şiddet Eğilimi ve Şişirilmiş Benlik Duygusu Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
Şiddet Eğilimi (1)	-	.54**	.44**	.46**	.45**	.44**
Şişirilmiş Benlik Duygusu (2)		-	.80**	.82**	.83**	.82**
Sosyal Yönelimde Enflasyon (3)			-	.52**	.53**	.57**
Bencillik Enflasyonu (4)				-	.60**	.59**
Manipülasyon Enflasyonu (5)					-	.60**
Kendini Abartma Enflasyonu (6)						-

*p<.05, **p<.01

Tablo-6 incelendiğinde şiddet eğiliminin şişirilmiş benlik duygusu ve tüm alt boyutlarıyla ile pozitif yönlü, orta şiddette anlamlı ilişkisi görülmektedir. Benzer şekilde şişirilmiş benlik duygusu ile alt boyutları arasında da pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Araştırma bulguları incelendiğinde şiddet eğilimi, bencillik enflasyonu ve kendini abartma enflasyonu boyutlarında erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla anlamlı bir biçimde yüksek puan aldıkları görülmektedir. Buna göre erkekler kadınlardan şiddete daha fazla eğilimlidir. Benzer şekilde Altun Kobul (2022) de yaptıkları çalışmalarında ergen erkeklerin şiddete eğiliminin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Balci-Çelik vd, 2016; Gençoğlu vd, 2014; Haskan-Avcı ve Yıldırım, 2015; Ögel vd, 2006). Literatür, erkeklerin şiddet eğilimlerinin daha fazla olmasına “toplumsal cinsiyet rolleri” perspektifinden açıklama getirmektedir (Balci-Akpınar vd., 2019; Kodan-Çetinkaya, 2013; Kul-Uçtu & Karahan, 2016; Özpulat, 2017). Toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında toplumun erkeklerin şiddet davranışlarını daha kabul edilebilir görmesinin ve kadınların öfkelerini daha sağlıklı ifade edebilmelerinin (Özmen vd, 2016) bu sonucun doğmasına yol açabileceği düşünülmektedir. Araştırmanın cinsiyet bağlamındaki bir diğer bulgusu ise bencillik enflasyonu ile kendini abartma enflasyonun erkeklerde daha fazla olduğu yönündedir. Literatürde ilgili değişkenin cinsiyetle incelendiği bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Erkeklerde bencillik enflasyonun fazla olmasının yine toplumsal cinsiyet

rolleriyle açıklanabileceği düşünülmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun erkeklerin empatik tutumlarının az olmasıyla (Raine vd, 2022) ilişkili olarak açıklanabileceği düşünülmektedir. Çünkü bencillik enflasyonu, bireyin diğerlerinin duygu ve düşüncelerini önemsemeden çıkarı doğrultusunda kullanmasını içermektedir. Erkeklerin lehine çıkan bir diğer değişkenin ise kendini abartma enflasyonu olarak görünmektedir. Tespit edilen bu durumun erkekleri önceleyen toplumsal yapının bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Kadınların ise manipülasyon enflasyonuna daha yatkın oldukları görünmektedir. Bu durumun yine toplumsal yapıdan kaynaklandığına, şişirilmiş benlik duygusu yüksek olan kadınların diğer insanlar üzerinde manipülasyon sayesinde tahakküm kurabildiğine inanılmaktadır.

Araştırma bulguları aile birlikteliği bağlamında incelendiğinde şiddet eğilimi ve şişirilmiş benlik duygusu ile tüm alt boyutlarında parçalanmış aile çocuklarının anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları görülmektedir. Literatürde parçalanmış aileye sahip çocukların davranışsal, akademik ve sosyal sorunlar yaşamasının daha olası olduğu vurgulanmaktadır (Üreyen ve Ünal, 2022). Elmacı (2006) da benzer şekilde parçalanmış aileye sahip çocukların sosyal uyum konusunda bütünleşik aileye oranla daha düşük düzeye sahip olduklarını vurgulamaktadır. Bu bilgiler ışığında düşünüldüğünde araştırma bulgularının literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Araştırma bulguları kardeş olup olmama bağlamında incelendiğinde şişirilmiş benlik duygusu ve alt boyutlarından bencillik enflasyonunda kardeşi olmayan katılımcıların puanlarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun “tek çocuk” olarak büyümekle alakalı olduğu düşünülmektedir. Bireyin sosyal-kişisel gelişiminde için anne-baba desteğinin ötesinde kardeş varlığının önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Aile, sosyal yapının, yardımlaşmanın, dayanışmanın, sosyal yeterlilik ve becerilerin öğrenildiği bir ortam olarak ele alınabilir. Tek çocuk olarak büyümenin aile içerisinde popülariteyi artırabileceği düşüncesinden hareketle şişirilmiş benlik duygularının yüksek olmasının açıklanabileceği düşünülmektedir. Yine kardeş varlığının sosyal becerileri deneyimlemek açısından önemi düşünüldüğünde ise “bencillik enflasyonu” boyutundaki farklılığın anlaşılabilirliği düşünülmektedir.

Son araştırma bulgusu olarak şiddet eğilimi ile şişirilmiş benlik duygusu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum yüksek şişirilmiş benlik duygusuna sahip bireylerin şiddet uygulamaya daha yatkın bireyler olduğunu göstermektedir. Yüksek şişirilmiş benlik

duygusuna sahip bireylerin çok daha özel ve diğerlerinden daha fazla hak sahibi olduklarına dair inanışları (Cramer, 2011) ve aşırı derecede fark edilen/etkileyen insan olma arzusundan (Golubickis vd, 2016; Macrae vd, 2016) hareketle şiddete daha yatkın olduklarını düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları; şiddet eğilimine, bencillik enflasyonuna ve kendini abartma enflasyonuna boyutlarında erkek katılımcıların daha yatkın olduğunu göstermektedir. Manipülasyon alt boyutunda ise kadın katılımcıların daha yatkın olduğu görünmektedir. Bu durum, genel itibarıyla toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında açıklandığı için öğrencilerde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bunun dışında erkek öğrencilere yönelik olarak; empati geliştirme, öfkeyi doğru ifade etme yönünde çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın sonuçları parçalanmış aileye sahip çocukların şiddet eğilimine, şişirilmiş benlik duygusu ile tüm alt boyutlarına anlamlı bir biçimde daha fazla sahip olduklarını göstermektedir. Buradan hareketle okul psikolojik danışmanlarının parçalanmış aileye sahip çocukların risk altında olabileceğini bilerek önleyici hizmetler kapsamında bu öğrencilere öncelik verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer sonucu kardeşi olmayan katılımcıların şişirilmiş benlik duygusu ve alt boyutlarından bencillik enflasyonunun daha fazla olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle kardeşi olmayan öğrencilerin sosyal ilişkilerinin sınıf rehber öğretmeni tarafından özellikle gözlemlenebileceği ve gerek duyulduğunda okul psikolojik danışmanının bu öğrencilerle sosyal-kişisel beceriler üzerine çalışabileceği önerilmektedir.

Araştırmanın bir diğer sonucu ise şiddet eğilimi ve şişirilmiş benlik duygusu arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Buradan hareketle şiddetle mücadele edebilmek amacıyla “şişirilmiş benlik duygusu” ile mücadele edilmesi gerekliliği doğmaktadır. Literatürde şişirilmiş benlik duygusunun ebeveyn tutumları ile olan ilişkisini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Set, 2020). Bu nedenle ailelere yönelik aile eğitimleri, aile danışmanlığı, psikoeğitimlerin artırılarak şişirilmiş benlik duygusu ile mücadele edilebileceği ve ancak bu sayede şiddet davranışlarının azalacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Altun-Kobul, F., Özaydın, B. B., Özgöl, M., Özyazıcı-Kuzur, Ö., Eyüboğlu-Yılmaz, S. & Çoğalan, Y. (2022). Ergenlerde şiddet eğilimi: Cinsiyet, sosyal sorun çözme ve duygusal zekânın rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 44-61. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-819883>
- Balcı-Akpınar, R., Küçüköğlü, S., Ejder-Apay, S., Karaca, N., & Balcı, A. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, toplumsal cinsiyet algıları, şiddet eğilimleri ve şiddetle karşılaşma durumları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 62, 409-430.
- Balcı-Çelik, S., Gençoğlu, C., & Kumcağız, H. (2016). Ergenlerde Şiddet Eğiliminin Yordayıcısı Olarak Duygusal Zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 121-134.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri (25. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cramer, P. (2011). Young adult narcissism: a 20 year longitudinal study of the contribution of parenting styles, preschool precursors of narcissism, and denial. *Journal of Research in Personality*, 45(1), 19-28. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2010.11.004>
- Debarbieux, E. (2009). *Okulda Şiddet Küresel Bir Tehdit*. (Çev.: İsmail Yerguz). İletişim Yayınları.
- Department of Education (DE). (2007). Crime, violence, discipline, and safety in U.S. public schools. Findings from the school survey on crime and safety: 2005-06. <http://nces.ed.gov/pubsearch>
- Elmacı, F. (2006). Parçalanmış ve bütünlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin depresyon ve uyum düzeylerinde sosyal desteğin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 403-431.
- Gençoğlu, C., Kumcağız, H., & Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler. *Turkish Studies*, 9(2), 639-652.
- Golubickis, M., Tan, L.B.G., Falben, J.K. Macrae. C.N. (2016). The observing self: Diminishing egocentrism through brief mindfulness meditation. *European Journal of Social Psychology*, 46(4), 521-527. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2186>
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, felsefe-yöntem-analiz (5.Baskı)*. Seçkin Yayıncılık.

- Haskan, Ö. & Yıldırım, İ. (2012). Şiddet eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 165-177.
- Haskan-Avcı, Ö., & Yıldırım, İ. (2015). Ergenlerde şiddet eğiliminin görülme sıklığı. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 8(1), 106-124.
- Kodan-Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 21-43.
- Kul-Uçtu, A., & Karahan, N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2882-2905.
- Macrae, C. N., Mitchell, J. P., McNamara, D. L., Golubickis, M., Andreou, K., Møller, S., ... & Christian, B. M. (2016). Noticing future me: Reducing egocentrism through mental imagery. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 42(7), 855-863.
- Ögel, K., Tarı, I., & Yılmazçetin-Eke, C. (2006). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. Yeniden Yayınları.
- Özaşçılar, M. (2016). Şiddet davranışının nedenlerini açıklamada biyolojik temelli kuramların rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19, 16-28.
- Özmen, D., Özmen, E., Çetinkaya, A. & Akil, İ. Ö. (2016). Ergenlerde sürekli öfke ve öfke ifade tarzları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 65-73.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G., & Baysan-Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Raine, A., Chen, F. R., & Waller, R. (2022). The cognitive, affective and somatic empathy scales for adults. *Personality and Individual Differences*, 185, 111238.
- Set, Z. (2020). Helikopter ebeveynlik tutumu ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide şişirilmiş benlik duygusu ve dürtüselliğin aracı rolü. *Arch Neuropsychiatry*, 57, 318-324. <https://doi.org/10.29399/npa.24942>
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2020). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (6.Baskıdan çeviri). (Çev. M. Baloğlu). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Üreyen, S. & Ünal, A. (2022). Ortaöğretim yönetici ve öğretmenlerinin parçalanmış aile çocuklarının eğitiminde karşılaştığı sorunlar. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(1), 148-164.

- Vater, A., Moritz, S., Roepke, S. (2018). Does a narcissism epidemic exist in modern western societies? Comparing narcissism and self-esteem in East and West Germany. *PLOS ONE* 13(5). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0198386>
- Walker, J.S. & Bright, J.A. (2009) False inflated self-esteem and violence: a systematic review and cognitive model. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 20(1), 1-32. DOI: 10.1080/14789940701656808
- World Human Organization (WHO). (2002). World report on violence and health. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf
- Yılmaz, H. (2018). Narsizme Giden Yolun İlk Adımı “Şişirilmiş Benlik Duygusu Ölçeği” Geliştirme Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(73), 1-16.

KOCASINAN
Rehberlik ve Araştırma Merkezi

📍 Sahabiye Mh. Ahmet Pařa Cd. No:22 38010 Kocasinan / Kayseri

☎ 0 352 231 68 07 (Pbx) 🌐 www.kocasinanram.meb.k12.tr

✉ 169918@meb.k12.tr 🐦 [f](#) [You Tube](#) [g+](#) [g+](#)1 kocasinanram